

Roland Barthes - Aydınlık Oda - Fotoğraf Üstüne Not

Çevirmen: Mehmet Rifat, Sema Rifat, Yapı Kredi Yayınları, s.16-17

Fotoğrafın sonsuza dek çoğalttığı şey ancak bir kere gerçekleşir: Varoluşsal olarak artık asla yinelenemeyecek olanı mekanik olarak yineler. Onda, olay asla kendini aşır başka şeye doğru geçemez: Her zaman, gereksinim duyduğum bütüncüyü, gördüğüm cisme taşır; o mutlak Özel'dir [Tikel'dir], egemen, donuk ve tuhaf bir Olumsuzluk'tır, Belli fotoğraftır (şu fotoğraf ama genel olarak Fotoğraf değil), kısacası Tuché'dir [Tukhe'dir], Fırsat'tır, Rastlantı'dır, Gerçek-Olan'dır, o yorulmak bilmez anlatımıyla. Gerçekliği belirtmek için, Budizm "boşluk" için sunya der; ama daha da iyisi, "öyle olmak", "böyle olmak", "bu olmak" anlamındaki tathata'yı kullanır; buradaki tat Sanskrit dilinde bu demektir ve küçük bir [Fransız] çocuğunun parmağıyla bir şeyi gösterip Ta, Da, Ça! demesini düşündürür. Bir fotoğraf her zaman bu jestin ucundadır. Yani ça (bu), c'est ça (işte bu), c'est tel! (işte şu!) der, ama daha başka bir şey demez. Bir fotoğraf felsefi dile dönüştürülemez (felsefe diliyle söylenemez), saydam ve hafif kılıfı olduğu olumsuzluk ile doludur bütünüyle. Birine kendi fotoğraflarını gösterdiğinizde o da size hemen kendi fotoğraflarını çıkarıp "Bakın burada erkek kardeşim; orada da ben çocukken", vb. der. Fotoğraf her zaman "Bakın", "Bak", "İşte"nin almaştığı bir ezgidir; parmağının ucuyla belli bir karşı karşıyalığı gösterir ve bu katışıksız işaret edici dilin dışına çıkamaz. Bu nedenle, bir fotoğraftan söz etmek ne kadar geçerliyse, genel olarak Fotoğraftan söz etmek bana olasılıktan uzak görünüyordu. Gerçekten de belli bir fotoğraf, gönderge'sinden (yani temsil ettiği şeyden) asla ayırt edilemez veya en azından ondan hemen ayırt edilemez ya da herkes tarafından ayırt edilemez (bu da daha ilk bakışta ve nesnenin benzer kılındığı duruma göre dolu olan herhangi bir başka görüntünün yaptığı şeydir): Fotoğrafın gösteren'ini algılamak olanaksız değildir (profesyoneller bunu yapar), ama bu da ikinci bir bilgi ya da düşünme edimi gerektirir. Fotoğrafın, doğası gereği totolojik bir yanı vardır (kolaylık nedeniyle böyle bir evrensel özelliği kabul etmek gerekir; bu da şimdilik olumsuzluğun bıkmak nedir bilmeyen yinelemesine gönderir ancak): Bir pipo orada her zaman bir pipodur, uzlaşılmaz biçimde. Fotoğraf, göndergesini kendisiyle birlikte taşır her zaman denecektir; her ikisi de, hareket halindeki dünyanın içinde, sevgi dolu ya da ölümü çağrıştıran aynı hareketsizliğin etkisindedir: Tıpkı bazı işkence cezalarında mahkûmun bir cesede zincirle bağlanması gibi, kol ve bacaklarından birbirlerine yapıştırlar; ya da sürekli çiftleşmeyle birbiriyle birleşmiş, birlikte yüzen balık çiftlerine benzerler

(yanılmıyorsam, Michelet'nin deyişiyse köpekbalklarına). Fotoğraf, yaprakları tek tek karıştırılan nesneler sınıfına aittir; yaprağın iki yüzünü hasar vermeden birbirinden ayıramayız: Sözgelimi pencere camı ile manzara ve neden olmasın, İyilik ile Kötülük, arzu ile nesnesi: Bunlar tasarlanabilir ama algılanamaz ikiliklerdir (Gönderge'nin her zaman orada bulunma inadından, benim aradığım özün fışkırabileceğini henüz bilmiyordum). Bu kaçınılmazlık (herhangi bir şey ya da herhangi biri olmazsa fotoğraf da yoktur), Fotoğrafi nesnelerin –dünyanın bütün nesnelerinin– muazzam düzensizliği içine sürükler: Bir fotoğrafı çekmek için neden bir başkası değil de şu nesne, şu an seçilir? Fotoğraf sınıflandırılmaz, çünkü gerçekleşme biçimlerinden şunu ya da bunu belirlemede hiçbir neden yoktur; belki de bir gösterge kadar büyük, kesin, soylu olmak isteği taşır; bu da onun bir dil saygınlığına ulaşmasını sağlayabilecektir; ama bir göstergenin var olabilmesi için, belirtinin var olması gerekir; belirtme ilkesinden yoksun olduklarından, fotoğraflar kıvamına tam olarak gelemeyen, süt gibi kesilen göstergelerdir. Bir fotoğraf kendini nasıl gösterirse göstere, tarzı ne olursa olsun, daima görünmezdir: Görünen o değildir.